

Het meisje Miep Wessel, acht jaar oud in mei 1940, had vlak voor de oorlog meegedaan aan een prijsvraag in de krant. En Miep had iets gewonnen: een potloden-set van het merk Caran d'Ache. Miep woonde in de Tuindersstraat, in het centrum.

Maar op 14 mei 1940 zat ze met haar moeder, broertje en zusje bij haar oom in het Nieuwe Westen. "Kom naar ons", had hij gezegd. "Hier is het veiliger." Hij zou gelijk krijgen.

De jongen Henk Smith, negen jaar oud in mei 1940, woonde in de Brouwersstraat, in Kralingen, waar de Heinkel-bommenwerpers hun eerste dodelijke lading lieten vallen. Het huis schudde. Het gezin rende de straat op. Henks wangen brandden van de vlammenhitte.

Ze ontvluchtten de stad, naar Kralingseveer. Daar vonden ze onderdak in een kerkje. 's Avonds zagen ze daar hoe de stad in lichterlaaie stond.

Een paar dagen na het bombardement ging Miep met haar moeder terug naar de Tuindersstraat, om schone kleren te halen. Maar de Tuindersstraat was weg. Het enige wat ze vonden in de gloeiende resten, was moeders zwartgeblakerde zilveren suikerschepje.

Liever had Miep iets anders gevonden: haar mooie Caran d'Ache-potloden. Maar die was ze kwijt, en ze zou nog meer kwijtraken.

14 mei 1940:

Eén harteloze oorlogsdaad tegen onschuldige burgers;

Honderden en honderden dode Rotterdammers;

Tienduizenden dakloze Rotterdammers;

Eén stad zonder hart.

Met deze misdaad tegen Rotterdam kreeg nazi-Duitsland Nederland op de knieën. Anders zouden er nog meer bommen op andere steden vallen. Er volgden zware, heel zware jaren.

De kinderen Miep en Henk maakten dingen mee die ze nooit zouden vergeten. Henks vader en oudste broer moesten voor dwangarbeid naar Berlijn. Later in de oorlog, bij de razzia van 1944, werd ook Henks andere broer opgepakt.

Henk – nog maar een jongen – nam zijn mentaal verzwakte moeder op sleeptouw, op zwerftocht door Nederland, op zoek naar eten. Ze mochten mee in een trein met uitgerekend Duitsers. Ze kwamen onder vuur te liggen door nota bene een geallieerd vliegtuig. In het Groningse Winschoten vonden ze rust.

Mieps vader was Joods. Hij werd opgepakt, kwam via kamp Amersfoort op 19 januari 1943 in Auschwitz terecht. Hij werd vermoord, op 2 februari 1943 – om vijf over zeven in de ochtend. Miep verloor nog meer familieleden in de kampen.

Zelf was Miep aanvankelijk niet Joods genoeg om opgepakt te worden, en later in de oorlog ontkwam ze alsnog vervolging. Miep overleefde.

Toen kwam de Bevrijding. De blik ging vooruit, naar de toekomst. Alles draaide om de wederopbouw. Het puin werd onder andere in de Schiedamsesingel gestort, en zo ontstond daar “Het Landje”, een geliefde speelplek van kinderen. Ook het laatste deel van de Blaak hier werd gedempt.

Wie weet wat er vlakbij allemaal onder onze voeten ligt, hier. Misschien wel Mieps potloden, en nog zoveel andere gekoesterde bezittingen van allemaal Rotterdammers. Alleen de grond weet het.

Miep en Henk leerden elkaar na de oorlog kennen, en trouwden. Zij bouwden een toekomst op, voedden samen een gezin op. Maar vergeten deden ze nooit.

Ook Rotterdam vergat niet, ondanks het vooruitkijken. Er kwam een monument dat het leed zo sprekend verbeeldde: de Verwoeste Stad, hier naast ons. Een beeld met een gestolen hart, in de harten gesloten van ons, Rotterdammers.

En langzamerhand kwam er na de oorlog steeds meer oog voor het leed en het lot van de Rotterdamse Joden. Er kwam een monument bij Loods 24. Met dank aan de medewerking van Henk Smith.

Er ging iemand met Rotterdamse schoffies die rare dingen roepen over Joden, naar Auschwitz. Om ze respect bij te brengen. Dat was Miep Smith.

En Henk en Miep hebben zoveel meer gedaan voor het herdenken en herinneren in Rotterdam. Ze vertellen over het zwartgeblakerde suikerschepje, de laatste brief van Mieps vader naar huis, en zijn Jodenster.

Miep is nu 86. Henk 87, en zijn gezondheid laat hem in de steek. De ooggetuigen van het bombardement en de oorlogsjaren zijn op steeds minder handen te tellen. Het is al langer geleden dan een gemiddeld mensenleven. Wat doen we als er geen ooggetuigen meer zijn?

Miep en Henk hebben een wens. Ze hopen dat de volgende generaties Rotterdammers blijven herdenken. En dat we: “in vrede met elkaar leven in ons mooie Rotterdam.”

Aan ons om die wens in vervulling te laten gaan. Aan ons om het verhaal van Rotterdam te vertellen.

En daar zorgen we ook voor. Rotterdamse scholen hebben veel aandacht voor de oorlog, zodat jonge Rotterdammers leren van de lessen van toen. Leren over respect en verdraagzaamheid. Zodat hier niet gebeurt wat op andere plekken in de wereld gebeurt, zoals Syrië.

We verklaren ze voor gek dat ze elkaar daar afslachten. Maar 78 jaar geleden vielen *hier* de bommen, gewoon in Rotterdam. Omdat mensen in een buurland een terroristisch regime aan de macht hielpen en blind volgden. Gewoon hier in West-Europa.

Als burgemeester breng ik elk jaar een bezoek aan Westerbork, samen met Rotterdamse scholieren. Vorige maand zei ik tegen de leerlingen: "Probeer even naar de grond te luisteren, als getuige van wat hier is gebeurd." "O ja", zag ik ze denken, "want de mensen zelf kunnen het niet meer navertellen."

Bij het monument hebben we samen witte steentjes gelegd. Heel eerbiedig. Op zo'n steentje staat de naam van een omgekomen Joodse Rotterdammer. Eén jongen, Ahmet van basisschool De Vierambacht, zei daar: "Ik dacht aan de Joodse kinderen en mensen. Ik vond het zielig. Er zijn ook kinderen van mijn leeftijd doodgegaan. Ik heb er kippenvel van gekregen."

Dames en heren, jongens en meisjes,

In Rotterdam vergeten wij niet. In Rotterdam vertellen wij het verhaal. In Rotterdam krijgen wij kippenvel.